

ЦРПС Вх № 466/28.11.2016

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

на докторанта към катедра **“Баскетбол, волейбол, хандбал”**
на НСА “Васил Левски”

Илкай Язарер

на тема: **Система за контрол на физическото развитие и
специфичната работоспособност на студенти-баскетболисти от
Република Турция**

за присъждане на за присъждане на образователната и научна степен
“Доктор”

по професионално направление **7.6. Спорт,**
научна специалност **“Теория на методика на физическото възпитание и
спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура)”**

Научен ръководител: **доц. Цанко Цанков – доктор**

Проблемът за физическото възпитание и спорта във Висшите училища е особено актуален днес, когато младите хора са подложени на непрекъснатия стрес от забързаното ни ежедневие, днес, когато обездвижването и резултатът от него – затлъстяването, се превърнаха в проблем на цялата нация.

Изборът на проблема на научното търсене не е случаен – докторантът Илкай Язарер е свързан с баскетбола още от ученическата скамейка. В продължение на 15 години е бил състезател последователно в професионален баскетболен клуб “Токат спорт” и професионален баскетболен клуб “Коня спорт”.

Завършва висше образование и получава ОКС “Бакалавър” по физическо възпитание и спорт в университета “Селчук” (гр. Коня) през

1994 г., а през 2000 г. придобива ОКС “Магистър” по физическо възпитание и спорт в университета “19-ти май” (гр. Самсун).

От 1994 до 1996 г. е преподавател по физическо възпитание в гимназията в Сивас, след което от 1996 г. до днес е преподавател по физическо възпитание и спорт в университета “Газиосманпаша” (гр. Токат, Турция). От 1998 г. е треньор на университетския баскетболен отбор. Успоредно с това е бил треньор и в 5 професионални баскетболни клуба.

Дисертационният труд е разработен на 138 стр., в това число 17 таблици, 29 фигури, 3 нормативни таблици, 5 приложения и списък на литературата.

Написан е на добър език и стил и е много добре онагледен. Анализът на резултатите е на високо професионално ниво.

Разработката притежава редица достойнства, които имат приносен характер:

- извършено е сериозно теоритично проучване, на базата на 132 литературни източника (101 на кирилица и 31 – на латиница) върху целите и задачите на физическото възпитание и спорта във Висшите училища в Република Турция, върху проблемите на управлението, принципите и формите на организация на учебния процес и мястото на баскетбола в този процес; представени са исторически данни за възникването и развитието на баскетбола в Турция, възникването и развитието на Турската баскетболна федерация, успехите на турските отбори и т.н.;
- извадката на изследване е твърде представителна – изследвани са 69 студента от 5 турски университета, участващи с отбори по баскетбол в състезанията на Федерацията на университетските спортове на Република Турция;

- приложени са подходящи методи на изследване (обзорно проучване и теоретичен анализ, антропометрия, спортно-педагогическо тестиране) и високоинформативна тестова батерия, включваща 24 показателя за физическо развитие и специфична работоспособност, разпределени в три групи (физическо развитие – 9 показателя, физическа подготвеност – 7 показателя, технико-тактическа подготвеност – 8 показателя); целта, задачите и методиката на изследването са описани точно и ясно;
- при обработката на резултатите от проведеното спортно-педагогическо тестиране е използван подходящ математико-статистически инструментариум – използвани са съвременни математико-статистически методи (алтернативен, вариационен, еднофакторен дисперсионен и факторен анализи, сигмален метод за оценка и метод на индексите), които позволяват да бъдат разкрити вътрешните механизми на развитие и взаимоотношения между основните признаци на физическото развитие, специалната физическа подготвеност и специфичните технико-тактически умения при студентите-баскетболисти от университетските отбори на Република Турция;
- разкрити са средните нива и вариативността на наблюдаваните признаци на физическото развитие и специфичната работоспособност, поотделно при всеки от изследваните отбори, както и общо за цялата съвкупност. Тук отново е необходимо да се отчете, като позитивен факт, прилагането на съвременни математико-статистически критерии (еднофакторен дисперсионен анализ) за доказване значимостта на наблюдаваните разлики между средните нива на всички изследвани съвкупности (5 на брой), което твърде рядко се среща в научната литература;

- направена е оценка на физическото развитие, специалната физическа подготвеност и специфичните технико-тактически умения на студентите-баскетболисти от всички изследвани университетски отбори; на тази база са разработени оптимизационни модели на физическото развитие и специфичната работоспособност на всеки отбор, позволяващи да бъдат установени, както положителните страни в подготовката на неговите състезатели, така и онези, към които в бъдещата учебно-тренировъчна работа трябва да бъдат насочени усилията на треньорите и състезателите;
- разкрита е факторната структура и са идентифицирани основните фактори на физическото развитие и специфичната работоспособност, което е особено важно, като се има предвид, че изведените основни фактори могат да служат като критерий за оптимизиране на подготовката – установено е, че най-важният фактор на физическото развитие, специалната физическа подготвеност и специфичните технико-тактически умения на студентите-баскетболисти от университетските отбори на Република Турция е морфологичен и определя призовото място във факторната структура на телесната маса и дължините на тялото, които са тясно свързани със спринтовите им възможности и тяхната скоростна издръжливост;
- разработена е нормативна база за контрол и оптимизиране на физическото развитие и специфичната работоспособност на студентите от отборите по баскетбол на университетите в Република Турция, както и методически указания за нейното използване – особено ценни за практиката са представените нормативни таблици за оценка на физическото развитие, специалната физическа подготвеност и специфичните технико-

тактически умения, разработени по основни игрови постове (за гардове, крила и центрове), както и критериите за оптимизиране на подготовката на университетските отбори на Република Турция.

В дисертационния труд, по мое мнение, има разбира се и някои неточности и грешки, които в най-общ вид се свеждат до следното:

- постановката на проблема на места е твърде разточителна – някои от многото раздели, включени там, можеше да бъдат обединени и представени по-стегнато;
- съществува известно несъответствие между авторите, представени в текста и в списъка на проучените литературни източници.

Всичко това обаче, в никакъв случай не намалява достойнствата на дисертационния труд.

Авторефератът коректно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд.

В **заключение**, считам, че е извършена достатъчна по обем научно-изследователска работа. Научните търсения на кандидата засягат важни и актуални проблеми на теорията и практиката на физическото възпитание и спорта въобще, както и в частност в рамките на висшите училища.

Илкай Язарер е изпълнил планираните дейности по индивидуалния си учебен план и е положил успешно включените в него изпити. Успешно е защитил дисертационния си труд при вътрешното обсъждане пред колектива на катедра “Баскетбол, волейбол, хандбал” на НСА “Васил Левски”.

Не са установени процедурни нарушения или пропуски по време на срока на докторантурата.

Докторантът е представил достатъчен брой (3) публикации, които са свързани с темата на дисертацията.

Рецензията научен труд притежава висока научно-приложна стойност и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и Правилника на НСА “Васил Левски” за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”.

Всичко това ми дава ми дава достатъчно научни аргументи, с пълна убеденост, да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на **Илкай Язарер** образователната и научна степен "**Доктор**".

РЕЦЕНЗЕНТ:.....

(проф. Р. Църева, доктор)

26.11.2016 г.

София